

אתר השראה גופני טקסט: רן נחמיאס

האתר הוא שדה פעולה הכולל את גופו של הצופה, את השינוי האלקטרו-מגנטי שהוא יוצר במרחב העבודה, ואת הצלילים והדימויים המופקים כתוצאה מכך. העבודה מתהווה עם כניסת אדם למרחב השראה, לפני כן אין לה קיום. במובן זה אי אפשר לתאר אותה כמיצב, אלא כמערך פתוח, לכיול או שיבוש באמצעות הגוף הנוכח בו.

עבודה זו מורכבת מחיבור של מערכות מחשב למכשיר בשם טרמין. מכשיר זה נקרא כך על שם מציאו ל.ס. טרמין. בשנת 1919 עסק טרמין בפיתוח מכשירי אזעקה והתראה עבור הממשל הסובייטי. מכשיר זה מבוסס על השראה אלקטרו-מגנטית, נוכחות של גוף אדם בסמוך לאנטנת המכשיר גורמת להפקת צליל בעל תדירות ועוצמה המשתנות בהתאם למרחק הגוף מהאנטנה. טרמין שמלבד לימודי הפיזיקה שלו עסק גם באסטרונומיה ובמוסיקה (ניגון בצ'לו ובפסנתר) הבחין שבעזרת האזעקה שלו ניתן לנגן. והוא אכן נחשב לאבי המוסיקה האלקטרונית.

מנגנון השראה המגנטי וחלק ממנגנון הפקת הצליל של המכשיר שימש ומשמש בעיקר במערכות אזעקה והתראה. מהמהדורה המוסיקלית של המכשיר פותח הסינטיסייזר, אלא שהשליטה בצליל הסינטיסייזר נעשית בעזרת מקלדת ומכוונים. המשותף בשני מקרים אלה הוא הרצון להגיע לבקרה ולשליטה מרבית, תוך ויתור על דרגות חופש אפשריות. דרך מחשבה זו היא אחת מאבני היסוד עליהן מושתת גם המחשב. באופן מחוכם המחשב מציע חופש ואינספור אפשרויות בנתיבים מוכנים מראש. משתמש יושב אל מול המחשב ומצביע באצבע אחת כאומר: "אני רוצה זה" לפעולה זו יש שם: "אינטראקטיביות".

היומרה של אינטראקטיביות אדם-מחשב היא ליצור מערך יחסים פתוח, ועל כן לא צפוי מראש, בין הפעולה של האדם לבין התגובה של המחשב. הצופה נתפס בעבודות אינטראקטיביות לא כמפעיל אלא כמשתתף במשחק מול פרטנר המדמה מורכבות גבוהה באמצעות פרטואר תגובות רחב. עבודה זו יוצרת דיסונאנס - מצד אחד היא אכן יוצרת מערך יחסים פתוח בין הצופה לבין תגובת המערכת, אבל לא באמצעות מורכבות טכנולוגית ולא באמצעות מחשוב רב עוצמה, אלא דווקא על ידי רדוקציה חריפה של יכולות ההדמיה של המחשב. המחשב כמעט נעקף.

תרומת הזיכרון והמעבד של המחשב לתגובת המערכת בצליל או בדימוי לנוכחות הצופה היא כמעט זניחה. במובן זה לפחות מערך היחסים האינטראקטיבי מומחש בעבודה באופן אירוני, היא שומטת וחותרת תחת הכוח האשלייתי של מערכות אינטראקטיביות בהן המנגנון הטכנולוגי שקוף למשתמש. באופן זה היא מביאה למודעות המתבונן את מה שבדרך כלל מועלם ומושכח ממנו - את אמצעי הייצור הבסיסיים של החוויה, את המימד האשלייתי שלה, את הכאן ועכשיו שלו כגוף הנתון במרחב הממשי, הפיזי.

יחד עם זאת אין כאן אידיאולוגיה אנטי-טכנולוגית. הרטוריקה והאסתטיקה של העבודה מהדהדת במשהו את הדאדא והפלוקסוס. מה שעולה כאן, זהו טווח רחב של אפשרויות שנזנחו בשעה שטכנולוגיות המחשב והתוכנה נכסו על ידי התעשייה והעולם המסחרי. טכנולוגיות שבראשיתן היו פתוחות, עברו תהליך מואץ של ספציפיקציה וסטנדרטיזציה תחת מערך הנחות על הפרופיל של "משתמש ממוצע", "קהל יעד", קונים וכדומה. הניסיון פה הוא להצביע על נקודות החלטה קדומות, אפשרויות שנזנחו, על הבעייתיות של ההנחות בדבר הצרכים וההעדפות של "משתמש ממוצע". הנחות אלה יוצרות רדוקציה בנוכחותו ובחוויתו הממשית של האדם עצמו.

צורת העבודה ואופן פעולתה מושפעים במישרין מהחלל בו היא מוצבת. היא ייחודית למקום, לזמן ולתנאים השוררים במקום. מבנה האנטנות בחלל יוצר גל הממשיך דרך עמודי המבנה, סביב המחשבים לתוך הקירות, ושוב החוצה מהם. שני קצותיו של גל זה יוצרים היפוך במישור הנראה לעין ובצורת השדה האלקטרו-מגנטי, הפקת דימוי וצליל בקצה אחד משפיעה במהופך על הדימוי והצליל שבקצה השני, המחשבים שבתערוכה מוצבים בצמוד לעמודי המבנה באותן נקודות בהן הרצף הוויזואלי של האנטנות נקטע על ידי עמודי המבנה.

ההשראה האלקטרו-מגנטית מוצבים בנקודות בהן האנטנות חוצות זו את זו ולמעשה הם אלה שמונעים מאנטנות אלה מליצור "קצר" ביניהן. בשונה ממעגלי המחשב הסגורים בקופסא, מעגלי ההשראה של העבודה חשופים לחלוטין. האותות וההפרעות המופיעים על מסכי המחשב יוצרים מצב דואלי, במצב זה המתבונן מודע למראה העכור של פני מסך המחשב אך באותו מראה עצמו הוא יכול להבחין בצורות ובהפרעות קונקרטיות המגיבות מיידית להשפעת גופו שלו.

השפעה זו איננה חד כיוונית. כפי שנוכחות הגוף משנה את השדה, השדה משפיע ומשנה את התנהגות האדם במרחב.

המרחב המקיף את הגוף איננו מרחב ניטרלי עבודה זו הופכת אותו לתווך מוחשי, ובכך ממקדת את התחושה, השמיעה, והראיה של המשתתף ביחסי הגומלין שבינו לבין המרחב שסובב אותו (גלים אלקטרו-מגנטיים, גלי שמע, גלי אור).

כדי לקיים "אתר השראה גופני" אין צורך במחשבים בעלי נפח זיכרון גדול או מעבדי נתונים מהירים, אבל יש בהחלט צורך באדם שיהיה נוכח במקום בו הוא נמצא, אדם המתווה באמצעות גופו שדה מדומה וממשי, 'מדומה' כי הוא אינו גלוי לעין, ממשי משום שהוא יוצר חלל גופני מורחב.

מתוך: בן צבי, טל, 2000. *מזרח תיכון חדש - 11 תערוכות יחיד בגלריה קרן היינריך בל*, הוצאת עמותת הגר, עמודים 64-70